

opdrachtgever Heidekamp BV
project Quicksan flora en fauna
Uitbreiding Heidekamp BV

nummer 00476-D
datum 22-03-2012

•
kantoor Bilthoven
Soestdijkseweg Zuid 260
3721 AK Bilthoven
088-1300600
E-mail bilthoven@taken.nl

○
kantoor Roermond
Minderbroedersingel 54-56-58
Postbus 120
6040 AC Roermond
088-1300665
E-mail roermond@taken.nl

○
kantoor Zwolle
Burg. Roelenweg 31
8031 ES Zwolle
088-1300642
E-mail zwolle@taken.nl

eerdere datum n.v.t.
trefwoorden Flora- en faunawet, recreatiepark,
uitbreiding

© Taken Adviseurs en Ingenieurs B.V. 22 maart 2012

Niets uit dit rapport of bijbehorende tekeningen mag worden veelevoudigd en of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder schriftelijke vermelding van opdrachtgever en Taken Adviseurs en Ingenieurs B.V. noch mag het zonder bronvermelding worden gebruikt voor enig ander doel dan

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding, opdracht en doelstelling	5
1.2. Beknopte beschrijving van het plangebied	5
1.3. Relatie met beschermde natuurgebieden	8
1.4. Ruimtelijke ontwikkelingen	8
1.5. Methodiek en indeling van het rapport	10
2. Resultaten	11
2.1. Resultaten archiefonderzoek	11
2.1.1. Zoogdieren	11
2.1.2. Vogels	12
2.1.3. Reptielen en amfibieën	12
2.1.4. Vaatplanten	13
2.1.5. Overige soorten	13
2.2. Resultaten veldonderzoek	15
2.2.1. Zoogdieren	17
2.2.2. Vogels	19
2.2.3. Amfibieën en reptielen	20
2.2.4. Overige soorten	20
2.2.5. Bomenonderzoek	21
3. Toetsing aan wetgeving en conclusies	25
3.1. Wettelijk kader	25
3.2. Toetsing aan wetgeving en conclusies	28
3.2.1. Zoogdieren	28
3.3.3. Amfibieën en reptielen	29
3.3.4. Vogels	29
3.3.5. Overige soorten	29
4. Vervolgonderzoek en advies	31
4.1. Vleermuizen	31
4.2. Boommarter	31
4.2. Hazelworm	31
4.3. Bomen	32

1. Inleiding

1.1. Aanleiding, opdracht en doelstelling

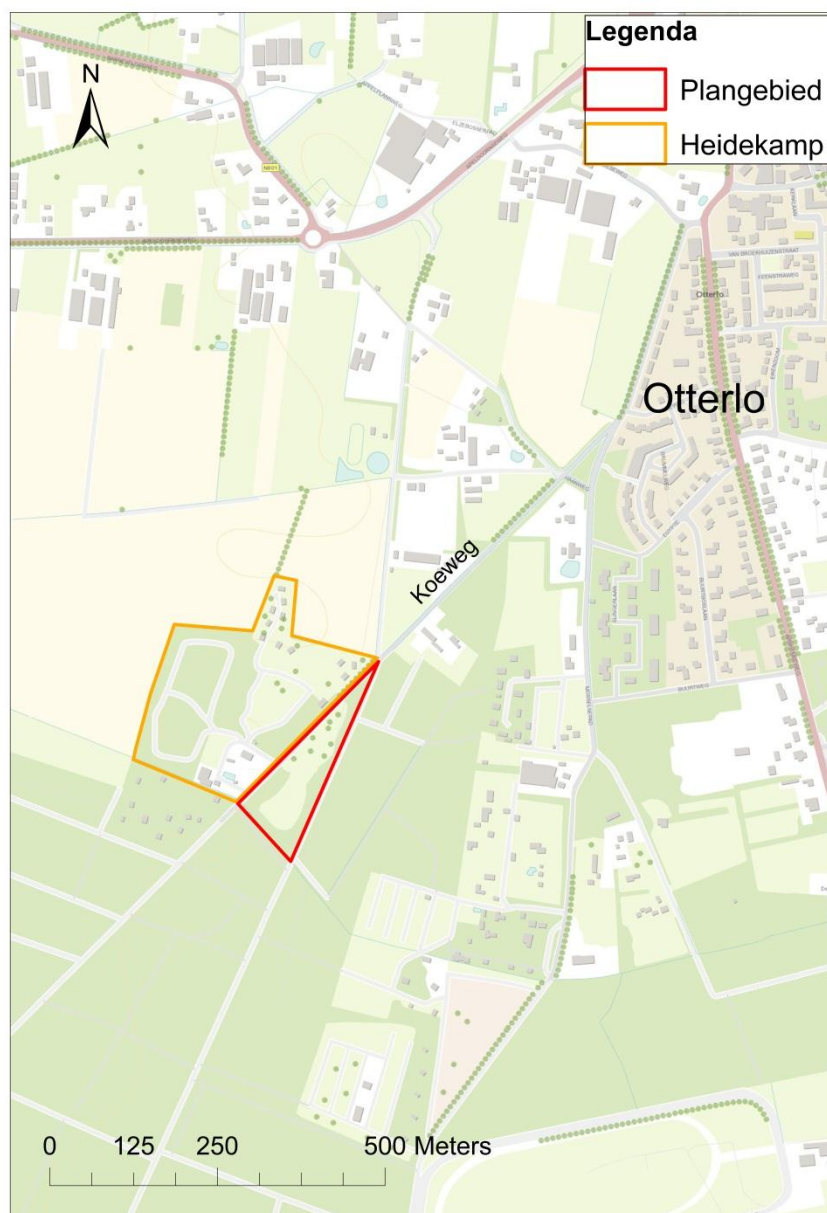
Heidekamp BV is voornemens het recreatiepark Heidekamp, te Otterlo, uit te breiden. In verband met mogelijke strijdigheid van het project met de Flora- en faunawet, wil Heidekamp BV een onderzoek laten doen naar het actueel voorkomen van beschermde natuurwaarden en de mogelijke gevolgen van het project voor die natuurwaarden. Er dient tevens inzicht te worden geboden in de gevolgen van eventueel aanwezige natuurwaarden voor de planning van het project en mogelijke vervolgstappen, met name het aanvragen van een ontheffing ingevolge art. 75 Flora- en faunawet.

Taken Adviseurs en Ingenieurs B.V. ontving van Heidekamp BV de opdracht tot het uitvoeren van dit natuurwaardenonderzoek.

1.2. Beknopte beschrijving van het plangebied

Recreatiepark Heidekamp is gelegen aan de Koeweg 16 te Otterlo. Het park heeft momenteel een oppervlak van 5,5 hectare en wordt gebruikt als verblijfsrecreatieterrein. Op het terrein staan stacaravans en chalets, waarvan een aantal inclusief bijbehorende grond is verkocht. Van permanente bewoning is geen sprake.

Het uitbreidingsperceel dat Heidekamp BV op het oog heeft is gelegen tegenover Recreatiepark Heidekamp, aan de oostzijde van de Koeweg (Figuur 1). Het perceel heeft een oppervlakte van ongeveer 1,5 hectare. Heidekamp BV wil op dit perceel 25 tot 30 chalets plaatsen. De uitbreidingslocatie bestaat uit een open plek (grasland) in het bos, waarop een jeu de boules baan is aangelegd, enkele bankjes staan, en de mogelijkheid bestaat tot het doen van balsporten. Rondom het grasveld staan bomen; voornamelijk Grove den, maar ook enkele loofbomen (Figuur 2). Op een deel van de bodem tussen de bomen is omgespitte grond gestort. In het overige bosdeel van het plangebied ontbreekt ondergroei, of bestaat de ondergroei voornamelijk uit Braam en opschietende Amerikaanse vogelkers.

Figuur 1. Ligging van de beoogde uitbreidingslocatie (rood) en het recreatiepark (oranje)

Figuur 2. Indruk van het plangebied.

1.3. Relatie met beschermde natuurgebieden

Het plangebied ligt binnen Natura 2000-gebied de Veluwe. Voor de Veluwe heeft de provincie Gelderland het Groei en Krimpbeleid ontwikkeld. Er zijn 13 recreatieclusters aangewezen waarbinnen recreatiebedrijven mogen uitbreiden. De beoogde uitbreidingslocatie van recreatiepark Heidekamp valt binnen zo'n 'groeiclusster'. Desalniettemin zal er een Natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd dienen te worden.

1.4. Ruimtelijke ontwikkelingen

Heidekamp BV wil 25 tot 30 chalets op het uitbreidingsperceel laten plaatsen. Figuur 3 geeft een overzicht van het voorlopige, globale ontwerp van de nieuwe inrichting van de uitbreidingslocatie. Tegenover de entree naar het bestaande recreatieterrein van Heidekamp BV is een tweede entree ingetekend, waarmee beide terreinen aan elkaar gekoppeld worden. In een zone van 11 meter breed aan de zuid- en oostgrens van het perceel wordt geen bebouwing geplaatst, om zo een groene buffer te creëren rondom het terrein.

De nieuwe weg die door het midden van het terrein loopt (zie Figuur 3) zal een breedte hebben van ongeveer 5 meter, met aan weerszijden een groene berm van 3 meter breed. De chalets worden op ruime afstand van de weg geplaatst. De kavels worden van elkaar gescheiden door middel van struweelhagen. In de bosgedeelten worden eventueel speelterreinen voor kinderen ingericht.

Figuur 3. Voorlopige tekening van de geplande ontwikkelingen in het plangebied.

1.5. Methodiek en indeling van het rapport

Er is archief- en veldonderzoek uitgevoerd. Het archiefonderzoek betreft het analyseren van in het verleden verzamelde gegevens over flora en fauna in het plangebied en de omgeving daarvan. Daartoe zijn gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) gebruikt, die het Natuurloket levert. Het gaat hierbij om door de Gegevens Autoriteit Natuur gevalideerde waarnemingen van flora en fauna van particulieren en natuurorganisaties, die opgevraagd kunnen worden per kilometerhok. Het plangebied ligt in het kilometerhok X:180/Y:456 (Amersfoort coördinaten). De gegevens uit de NDFF zijn opgevraagd voor de 9 kilometerhokken rondom het plangebied (waarbij het plangebied in het middelste kilometerhok ligt), voor de jaren 2000-2010 (vaatplanten 1990-2010). De afwezigheid van een bepaalde soort in dit databestand binnen het plangebied biedt geen uitsluitel over het niet-voorkomen van de soort op deze locatie, aangezien niet elke locatie binnen Nederland even goed onderzocht is. De aanwezigheid van een soort in het databestand in de directe omgeving van het plangebied kan, in combinatie met een in het veld geconstateerde geschiktheid van het plangebied als biotoop voor de betreffende soort, echter wel een indicatie zijn voor het mogelijk voorkomen van de soort in het plangebied.

Naast de NDFF zijn de websites www.telmee.nl en www.waarneming.nl gebruikt voor aanvullende informatie. Op deze websites kunnen particulieren hun flora- en fauna observaties doorgeven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 6 maart 2012 en behelsde een potentiënschatting van het plangebied voor beschermde soorten. Tevens zijn alle beschermde en bijzondere natuurwaarden die ten tijde van het onderzoek zijn waargenomen genoteerd, en zijn de bomen op soort gebracht.

In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het archief- en het veldonderzoek gepresenteerd, en worden er vervolgens conclusies getrokken uit de bevindingen wat betreft het potentieel aanwezig zijn van beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. In hoofdstuk 3 vindt toetsing plaats aan de geldende wet- en regelgeving, wordt het effect van de voorgenomen maatregelen op de potentieel aanwezige beschermde flora en fauna beschreven en passeren eventueel noodzakelijke vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet de revue. Hoofdstuk 4 beschrijft tenslotte het eventueel noodzakelijke vervolgonderzoek.

2. Resultaten

2.1. Resultaten archiefonderzoek

In onderstaande tekst wordt per soortgroep besproken welke dier- of plantensoorten binnen de onderzochte kilometerhokken in de archiefgegevens gevonden zijn. Per soortgroep is een onderverdeling gemaakt in de verschillende tabellen van de Flora- en faunawet. Deze tabellen staan voor de mate van bescherming van de flora en fauna die erop vermeld staat; tabel-3 soorten genieten de strengste bescherming, en tabel-1 soorten zijn het minst streng beschermd. In hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de Flora- en faunawet, en de bijbehorende tabellen. Tabel 1 geeft een overzicht van de in de regio van het plangebied waargenomen beschermde soorten.

2.1.1. Zoogdieren

Tabel-1 soorten van de Flora- en faunawet

Binnen de onderzochte kilometerhokken zijn waarnemingen gedaan van de Bosmuis, de Dwergspitsmuis, de Egel, de Haas, de Hermelijn, het Konijn en het Ree, de Veldmuis en de Vos. Geen van de waarnemingen waarvoor de exacte locatie is doorgegeven (puntwaarnemingen) zijn binnen het plangebied gedaan (Figuur 4).

Tabel-2 soorten van de Flora- en faunawet

De Eekhoorn, het Edelhert en het Wild zwijn zijn waargenomen binnen de onderzochte kilometerhokken. De Eekhoorn is waargenomen binnen het plangebied (Figuur 5), waarbij het gedrag als 'ter plaatse' is geclassificeerd. Geen van de overige waarnemingen waarvoor de exacte locatie is doorgegeven (puntwaarnemingen) zijn binnen het plangebied gedaan (Figuur 5).

Tabel-3 soorten van de Flora- en faunawet

De Das, de Gewone dwergvleermuis (en de Gewone-, Kleine-, of Ruige dwergvleermuis), de Laatvlieger, de Ruige dwergvleermuis, en de Watervleermuis zijn waargenomen binnen de onderzochte kilometerhokken. Al deze waarnemingen zijn gedaan op het schaalniveau van een kilometerhok, en zijn derhalve niet weergegeven in Figuur 5. Op de

waarneming van de Watervleermuis en de Ruige dwergvleermuis na, zijn al deze waarnemingen binnen het kilometerhok waarin het plangebied zich bevindt gedaan (X:180/Y:456). Van de Das zijn binnen dit kilometerhok tussen 2002 en 2006 bewoningssporen en dode exemplaren aangetroffen (NDFF, 6 waarnemingen). De waarneming van de Laatvlieger betreft een waarneming uit het jaar 2000 van een voortplantingsplek (kraamkolonie) van 60 dieren. De Watervleermuis en de Ruige dwergvleermuis (beide 1 exemplaar) zijn waargenomen binnen kilometerhok X:182/Y:457. De Boomarter komt voor op de Veluwe (www.waarneming.nl, www.telmee.nl). Figuur 6 toont Boomarterwaarneming in de regio van het plangebied tussen 2000 en 2012, doorgegeven via www.telmee.nl. Binnen het kilometerhok waarbinnen het plangebied ligt zijn geen waarnemingen van Boomarter bekend (NDFF, [waarneming.nl](http://www.waarneming.nl), [telmee.nl](http://www.telmee.nl)).

2.1.2. Vogels

Er zijn 1280 waarnemingen van 1 of meerdere vogels in de NDFF gearhiveerd voor de 9 onderzochte kilometerhokken rondom het plangebied. Voor zover dit puntwaarnemingen betreft (1264 waarnemingen) zijn geen van deze waarnemingen binnen het plangebied gedaan. Van de waarnemingen die op kilometerhokniveau zijn aangeleverd is er 1 waarneming binnen het kilometerhok van het plangebied gedaan. Dit betreft een waarneming van een Wespandief, die als 'ter plaatse' is geclassificeerd.

2.1.3. Reptielen en amfibieën

Tabel-1 soorten van de Flora- en faunawet

Van de reptielen- en amfibieënsoorten die op tabel-1 van de Flora- en faunawet genoemd worden zijn binnen de onderzochte kilometerhokken de Bruine kikker en de Gewone pad waargenomen. De puntwaarnemingen zijn weergegeven in Figuur 4; het betreft geen waarnemingen binnen het plangebied.

Tabel-2 en tabel-3 soorten van de Flora- en faunawet

De Levendbarende hagedis (tabel-2) is in 2001 waargenomen op zo'n 250 meter ten oosten van het plangebied (Figuur 5). Op zo'n 300 meter ten noorden van het plangebied zijn in 2007 twee waarnemingen van de Zandhagedis (tabel-3) gedaan. Dit betreft de dichtst bij het plangebied doorgegeven waarneming van de Zandhagedis. Een kilometer

ten zuiden van het plangebied is in 2009 een Hazelworm (tabel-3) aangetroffen.

2.1.4. Vaatplanten

Er zijn geen middels de Flora- en faunawet beschermde vaatplantenwaarnemingen aanwezig in de NDFF binnen de onderzochte kilometerhokken.

2.1.5. Overige soorten

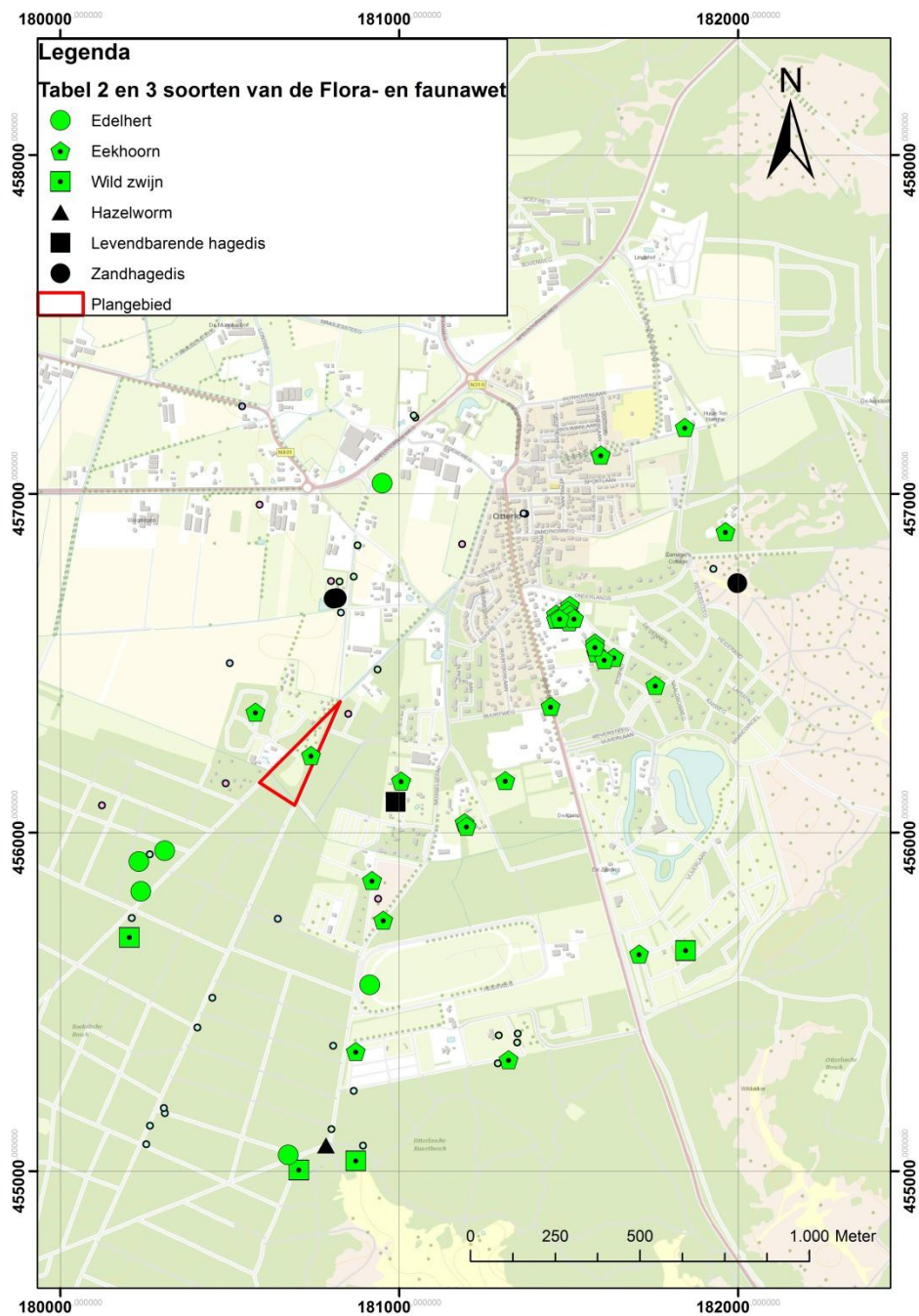
Er zijn voor wat betreft de 9 onderzochte kilometerhokken rondom het plangebied geen overige beschermde soorten aangetroffen in de NDFF. Uit de database van de website www.telmee.nl blijkt dat de beschermde keversoort Vliegend hert (tabel 2 van de Ffw) ten westen van Otterlo is waargenomen tussen 2000 en 2012 (Figuur 7).

Tabel 1. Beschermde soorten (exclusief vogels) die in de regio van het plangebied (3 x 3 km rondom) zijn waargenomen (NDFF-gegevens)

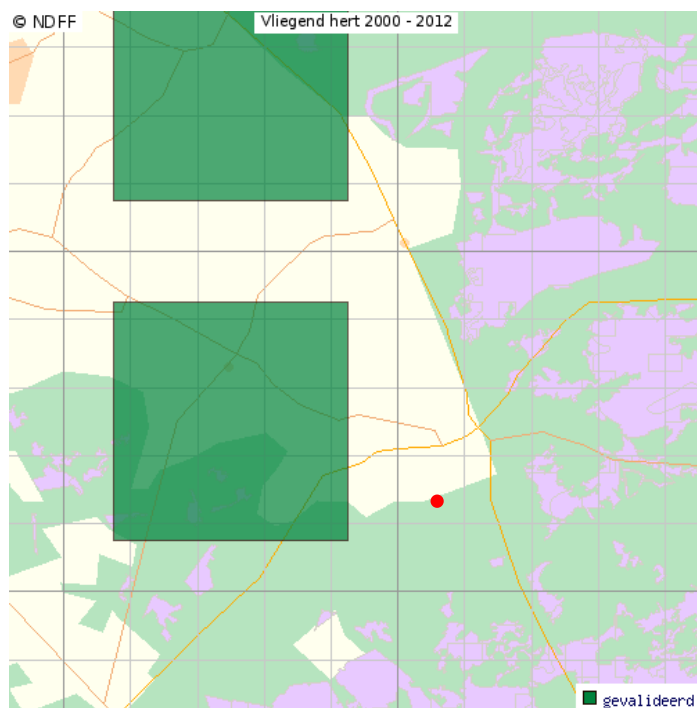
Soortgroep	Soort	Flora- en faunawet tabel
Zoogdieren	Bosmuis	1
	Dwergspitsmuis	1
	Egel	1
	Haas	1
	Hermelijn	1
	Konijn	1
	Ree	1
	Veldmuis	1
	Vos	1
	Eekhoorn	2
	Edelhert	2
	Wild zwijn	2
	Das	3
	Gewone dwergvleermuis	3
	Laatvlieger	3
	Ruige dwergvleermuis	3
	Watervleermuis	3
Reptielen en amfibieën	Bruine kikker	1
	Gewone pad	1
	Levendbarende hagedis	2
	Zandhagedis	3
	Hazelworm	3

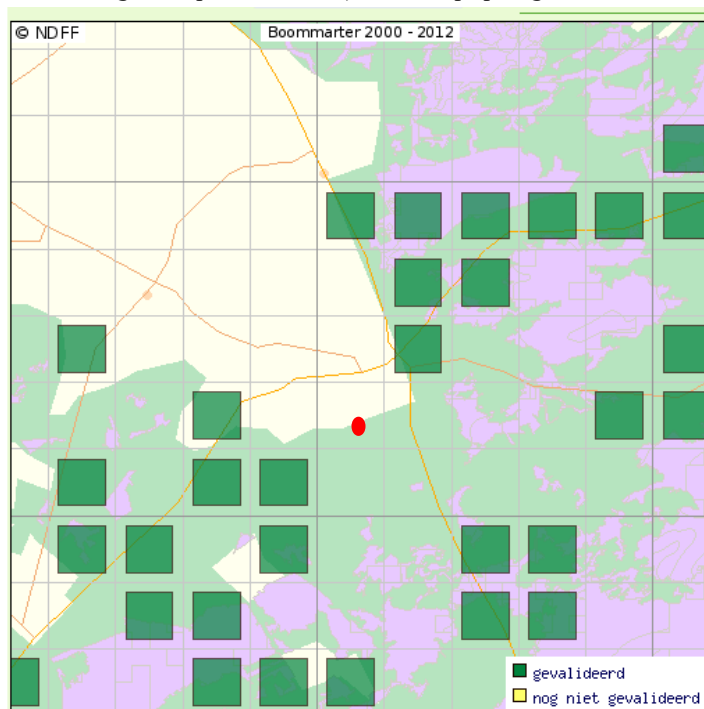
14

Figuur 5. Puntwaarnemingen van tabel-2 en -3 soorten, zoals gearchiveerd in de NDFE

Figuur 7. Regio waar het Vliegend hert is waargenomen tussen 2000 en 2012 (figuur overgenomen van: www.telme.nl; nauwkeurigheid op 5 km-schaal). Rode stip: plangebied.

Figuur 6. Boommarterwaarnemingen uit www.telme.nl voor 2000-2012. Rode stip: plangebied (Figuur overgenomen van www.telme.nl; nauwkeurigheid op 1 km-schaal).

2.2. Resultaten veldonderzoek

Op 6 maart 2012 heeft een veldonderzoek plaatsgevonden waarbij de potentie van het gebied voor beschermde soorten is ingeschat. Tijdens dit veldbezoek zijn, met uitzondering van enkele vogelsoorten (zie Tabel 2), geen beschermde soorten waargenomen. Hieronder wordt per soortgroep een beschrijving gegeven van de inschatting van de geschiktheid van het plangebied voor beschermde soorten.

Tabel 2. Vogelsoorten die in het plangebied zijn waargenomen tijdens het veldbezoek op 6 maart 2012.

Soort	Latijnse naam	Aantal
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	1
Buizerd*	<i>Buteo buteo</i>	1
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	1
Koolmees	<i>Parus major</i>	5+
Sperwer*	<i>Accipiter nisus</i>	1
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	1

*overvliegend

2.2.1. Zoogdieren

Het grasland binnen het plangebied zou geschikt foerageergebied voor de Das kunnen zijn, aangezien het omsloten is door bomen, die beschutting bieden, en in de nabijheid van landbouwgebied ligt wat eveneens geschikt biotoop voor foeragerende dassen is. Er zijn geen dassenburchten of andere dassensporen aangetroffen binnen het plangebied.

Het grasland binnen het plangebied is geschikt als foerageergebied voor het Ree, dat regelmatig wordt waargenomen binnen het plangebied (dhr. Baijer, pers comm.). In de zuidwesthoek van het plangebied zijn reeënuitwerpselen aangetroffen (Figuur 9). Naast reeën worden er eveneens regelmatig Wilde zwijnen aangetroffen binnen het plangebied (Baijer, pers comm.). Van wilde zwijnen zijn ten tijden van het veldbezoek geen sporen aangetroffen.

Het plangebied wordt als geschikt leef- en foerageergebied beoordeeld voor de Eekhoorn. Er zijn echter geen eekhoornnesten aangetroffen in de bomen. Nesten van de Boommarter zitten vaak in oude zwarte spechtengaten of eekhoornholten en regelmatig in inrottingsholten (www.vzz.nl). Mogelijk zijn sommigen van de holten die in bomen zijn aangetroffen (Figuur 11 en Figuur 12) geschikt als verblijfplaats voor Boommarter. Er zijn tijdens het veldbezoek geen sporen van de

Boommarter aangetroffen.

Kleinere zoogdieren van tabel-1 van de Ffw, zoals Konijn, Egel, Bosmuis en Hermelijn, zijn te verwachten binnen het plangebied. Op het grasland aan de bosrand is een Konijnenschedel aangetroffen (Figuur 8).

Het plangebied is geschikt foerageergebied voor vleermuissoorten als de Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatvlieger. Deze vleermuissoorten foerageren in gesloten of half open landschap, zoals in het bos, op open plekken in het bos, of langs de bosrand¹. Eveneens zijn de vrij zeldzame soorten Franjestaart en Baardvleermuis, gegeven hun verspreiding¹, niet uit te sluiten. Verschillende bomen worden geschikt geacht als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Verblijfplaatsen van Watervleermuizen worden vaak in spechtengaten of nauwe spleten in de stam van bomen aangetroffen². Verschillende bomen in het plangebied zouden derhalve geschikt zijn als verblijfplaats voor Watervleermuizen. Tevens zijn er enkele bomen aangetroffen met holtes of scheuren (Figuur 12). Deze bomen zijn met name geschikt als verblijfplaats van Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Verblijfplaatsen van voornamelijk gebouwde bewonende vleermuissoorten als de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger zijn door de afwezigheid van voor vleermuizen geschikte bebouwing binnen of in de directe omgeving van het plangebied niet waarschijnlijk. Aangezien er geen dikke holle bomen, of bomen met grote holtes zijn aangetroffen in het plangebied, zijn kraamkolonies of winterverblijven van boombewonende vleermuizen niet te verwachten binnen het plangebied.

Figuur 8. Konijnenschedel, aangetroffen op het grasland van het plangebied

¹ Korsten, E., Regelink, J. 2010. Cursus herkennen van potentiële vleermuiswaarden. De Zoogdierverseniging, Nijmegen.

² Dietz, C., Helversen, O., en Nill, D. 2009. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur, Utrecht.

Figuur 9. Reeënnuitwerpselen, gevonden in het zuidwesten van het plangebied.

Figuur 10. Geplukte Houtduif, waarschijnlijk geplukt door een Havik

2.2.2. Vogels

Er zijn tijdens het veldbezoek geen nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten aangetroffen binnen het plangebied. Wel zijn er een overvliegende Buizerd en Sperwer waargenomen, en is er een plukplaats van, waarschijnlijk, een Havik binnen het plangebied aangetroffen (Figuur 10). Het is waarschijnlijk dat deze vogelsoorten in het omliggende uitgestrekte bosgebied broeden. Het plangebied is geschikt foerageergebied en broedbiotoop voor bosvogels als Grote bonte specht, mezen, Boomklever, Goudhaan enzovoort.

Het voorkomen van nesten van de Zwarte specht binnen het plangebied is niet erg waarschijnlijk, aangezien deze spechtensoort broedt en foerageert in oude bossen met een flink aandeel loofbomen en dode bomen³. In verschillende bomen zijn spechtengaten aangetroffen (Figuur 11). De ten tijde van het veldbezoek waargenomen vogelsoorten (waaronder Grote bonte specht) zijn weergegeven in tabel 2. Er zijn geen spechtegaten van de Zwarte specht aangetroffen binnen het plangebied.

2.2.3. Amfibieën en reptielen

Door afwezigheid van water binnen of in de directe omgeving van het plangebied wordt het plangebied niet geschikt geacht als leefgebied voor amfibieën.

De Hazelworm komt onder andere voor in bossen, bosranden en struwelen⁴. Open plekken in het bos zijn gunstig voor de Hazelworm⁴. Derhalve is het plangebied geschikt als leefgebied voor de Hazelworm. Door het ontbreken van (vochtige) heide of andere enigszins vochtige vegetatie binnen het plangebied wordt het gebied niet bijzonder geschikt geacht voor de Levendbarende hagedis⁴. Het gebied wordt niet geschikt geacht voor de Zandhagedis, door het ontbreken van heide of zandig terrein en een vegetatie met een sterke structuurdiversiteit⁴.

2.2.4. Overige soorten

Binnen het plangebied zijn enkele Zomereiken aangetroffen. Aangezien het Vliegend hert in de regio (binnen 10 km) van het plangebied bekend is (Figuur 7), is het niet uit te sluiten dat deze keversoort in het plangebied voorkomt. Het is echter een zeldzame soort die op slechts enkele plaatsen in Nederland voorkomt, dus de aanwezigheid van het Vliegend hert op een locatie met grotendeels naaldbomen is niet erg waarschijnlijk.

Overige beschermde soorten zijn niet aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied.

³ De Vogelbescherming. 2012.

http://www.vogelbescherming.nl/vogels_kijken/vogelgids/zoekresultaat/detailpagina/q/vogel/267. Website geraadpleegd op: 16-03-2012.

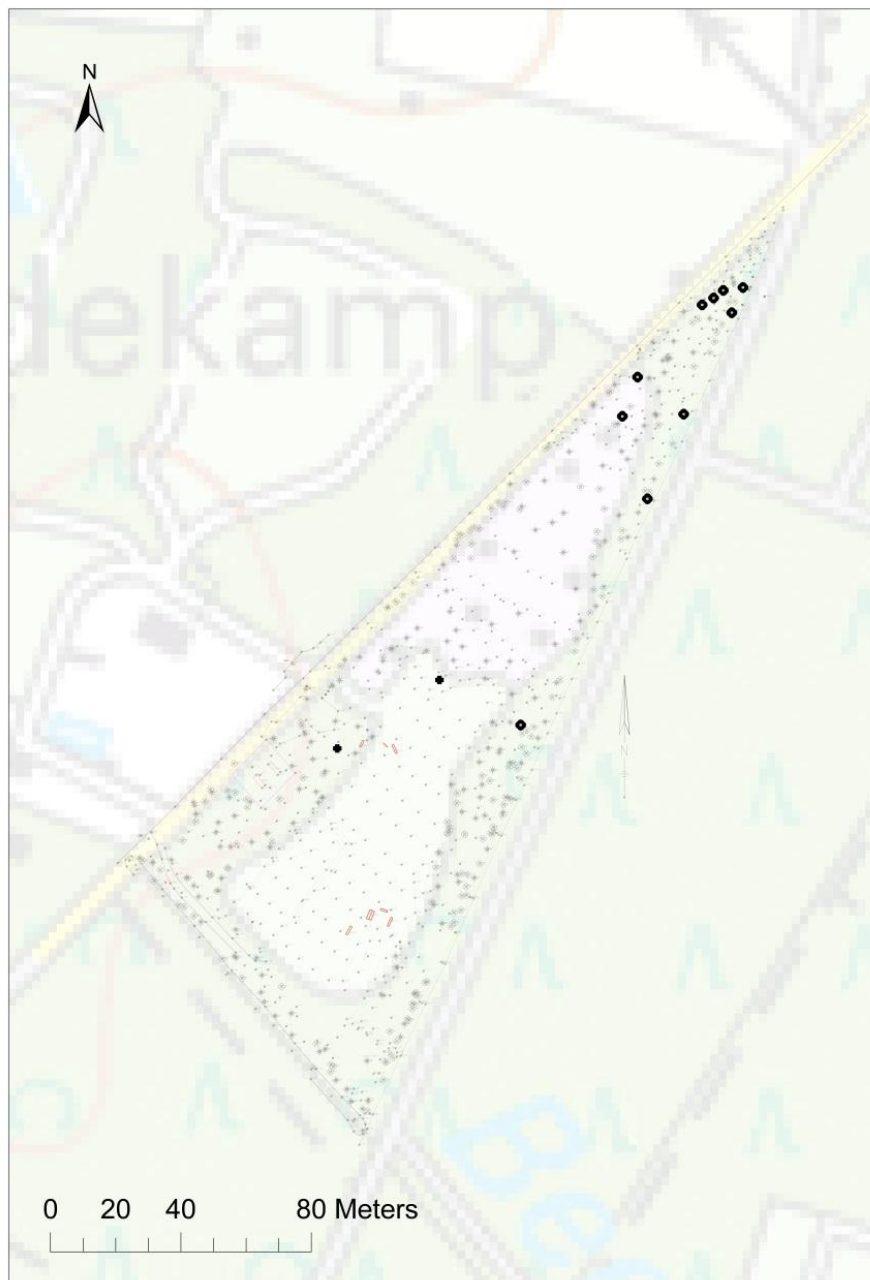
⁴ Creemers, R. en van Delft, J. 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. RAVON, Nijmegen.

2.2.5. Bomenonderzoek

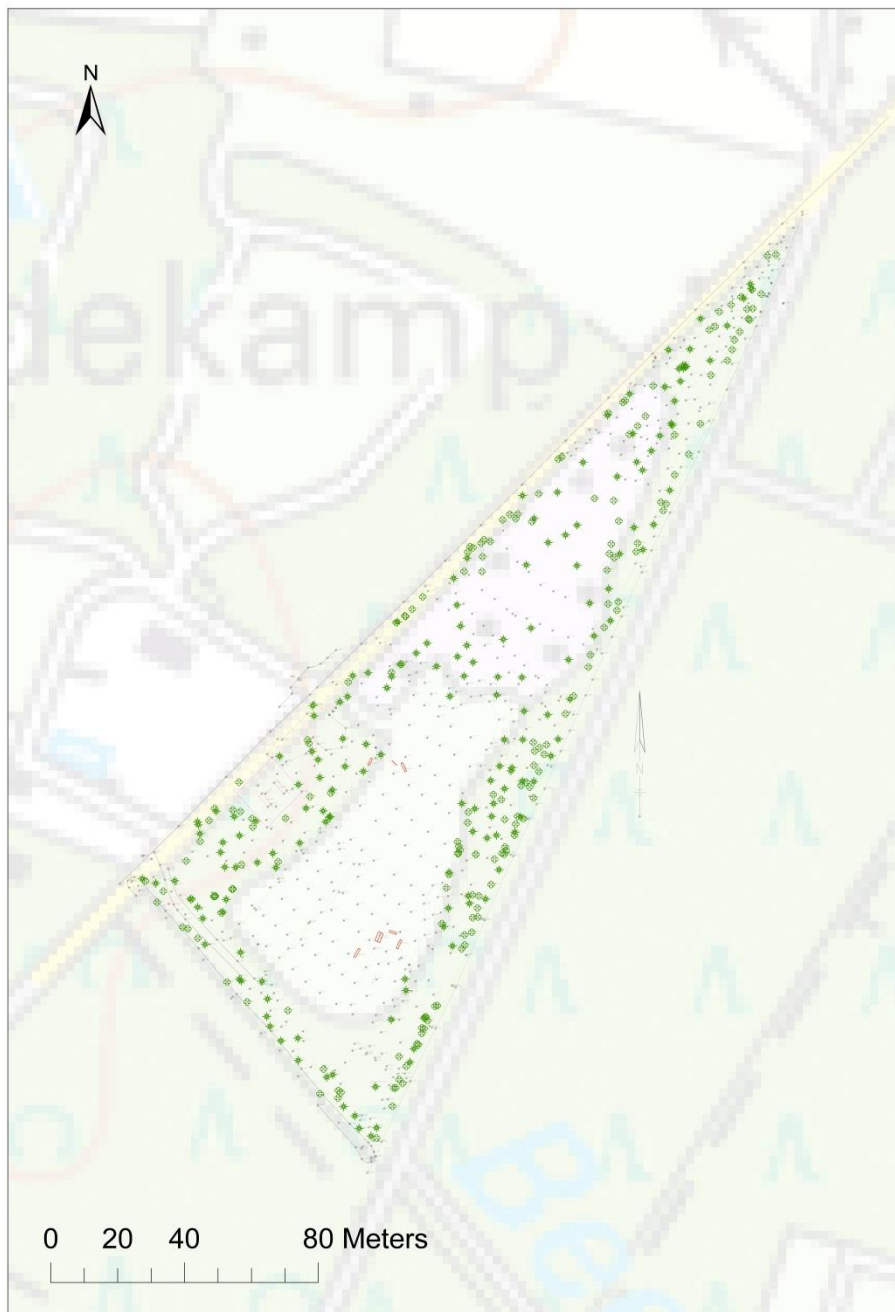
Binnen het plangebied zijn de boomsoorten Grove den, Amerikaanse vogelkers, Zomereik, Amerikaanse eik, Ruwe berk en Zachte berk aangetroffen. Bomen waarin holten, spechtengaten, scheuren of spleten zijn gevonden (zie Figuur 11) die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor beschermde Flora en fauna zoals vleermuizen, zijn weergegeven in Figuur 12. Alle ingemeten bomen binnen het plangebied zijn weergegeven in Figuur 13.

Figuur 11. Enkele bomen met (spechten)gaten en bladderende schors: (potentiële) nestgelegenheid voor vleermuizen en spechten.

Figuur 12. Bomen waarin holten, spechtegaten, spleten of scheuren zijn aangetroffen.

Figuur 13. Alle ingemeten bomen

3. Toetsing aan wetgeving en conclusies

3.1. Wettelijk kader

Hieronder zal een korte samenvatting van de Flora- en faunawet worden gegeven, waarin de voor de uitbreidingsplannen relevante zaken zijn uitgelicht.

De Flora- en faunawet⁵ (Ffw) stelt (artikel 2):

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Het is verboden:

- planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (art. 8);
- dieren, behorende tot een

⁵De natuurwetgeving zal wellicht de komende tijd aan veranderingen onderhevig zijn. Staatssecretaris Bleker heeft 6 oktober 2011 een concept voor een nieuwe Wet Natuur, waarbinnen alle natuurwetgeving geregeld zal zijn, gepubliceerd. De nieuwe Wet natuur moet de opvolger worden van de huidige drie wetten die de natuurwetgeving regelen; de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet. Het streven is dat het wetsvoorstel in het voorjaar van 2012 bij de Tweede Kamer kan worden ingediend. Toetsing van de effecten van de maatregelen dient echter plaats te vinden aan de vigerende wetgeving (Flora- en faunawet).

beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9);

- dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten (art. 10);
- nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11);
- eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art. 12).

Vrijstelling of ontheffing

Op grond van artikel 75 van de Ffw kan voor bepaalde, bij wet verboden handelingen (zie artikelen 8 t/m 12), ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I).

De ontheffingverlening is afgestemd op de mate waarin soorten in hun voortbestaan bedreigd zijn. Er geldt een vrijstellingsregeling voor de volgende drie categorieën van activiteiten:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

De voorgenomen maatregelen vallen onder de derde categorie. Voor activiteiten die vallen onder de derde categorie hoeft alleen een ontheffing te worden aangevraagd wanneer sprake is van het voorkomen van een kleine selectie uit de groep van beschermde planten- en diersoorten, afhankelijk van het zogenaamde beschermingsregime. Er worden drie regimes onderscheiden. Voor elk regime geldt dat geen afbreuk mag worden gedaan aan een gunstige staat van instandhouding:

- Bij soorten van het lichtste regime – betrekking hebbend op een aantal bij name genoemde (zeer algemene) soorten – geldt dat de gunstige staat van instandhouding door een aantal genoemde ingrepen nooit in gevaar zal komen.

Dit zijn kortweg genoemd de ‘tabel 1-soorten’, of ‘algemene soorten’.
Voor deze soorten behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht.

- Voor soorten van het middelste regime moet de initiatiefnemer aantonen dat de gunstige staat van instandhouding door de genoemde ingrepen niet in gevaar komt. Het zijn de ‘tabel 2-soorten’, ofwel ‘overige soorten’.
Een ontheffing van EL&I is nodig, tenzij de initiatiefnemer beschikt over en aantoonbaar werkt conform een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

- Bij het zwaarste regime worden voor een aantal soorten vrijstellingen en ontheffingen slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar komt. Dit zijn de zogenaamde ‘tabel 3-soorten’: soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten van bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Indien er niet aan de bovengenoemde drie voorwaarden voldaan wordt, kan er een “positieve afwijzing” van de ontheffingsaanvraag verstrekt worden door EL&I, indien er mitigerende maatregelen worden voorgesteld die voorkomen dat de hierbovengenoemde verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden. In principe vallen ook alle in Nederland in het wild voorkomende vogels onder dit zwaarste beschermingsregime. Hierbij geldt dat de nestplaats tijdens het broedseizoen beschermd is. Voor verstoring of vernietiging van vaste rust- of verblijfplaatsen tijdens het broedseizoen wordt in principe geen ontheffing verleend, aangezien er bijna altijd wel een uitwijkmogelijkheid voor de ruimtelijke ingreep is naar de rest van het jaar. Voor het verstoren c.q. vernietigen van vaste rust- of verblijfplaatsen, die jaarrond in gebruik zijn (roefvogels, huismus, roek e.a.⁶) kan een ontheffing c.q. “positieve afwijzing” worden verkregen, maar wel volgens de eerder genoemde condities. Voor het broedseizoen wordt doorgaans de periode tussen 15 maart en 15 juli aangehouden. Deze data gelden als richtdata: het broedseizoen duurt vanaf het moment dat vogels hun territorium gaan uitzetten totdat de jongen zijn uitgevlogen. Deze momenten zijn zeker niet voor alle soorten gelijk.

⁶Augustus 2009 is door ELI een aangepaste lijst gepubliceerd. Van de volgende soorten zijn de nesten jaarrond beschermd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

3.2. Toetsing aan wetgeving en conclusies

3.2.1. Zoogdieren

Het plangebied is mogelijk geschikt als foerageergebied voor de Das. Aangezien het grasland echter minder dan 1 ha. beslaat, zal de achteruitgang in foerageergebied van eventueel aanwezige Dassen marginaal zijn, en is vervolgonderzoek of een ontheffingsaanvraag derhalve niet nodig.

Mogelijk bevinden zich (vaste) zomer- en paarverblijven van vleermuizen in bomen in het plangebied (zie Figuur 12). De kap van bomen waarin zich vleermuisverblijven bevinden zou kunnen leiden tot het verwonden of doden van vleermuizen en/of het beschadigen of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen, en leiden in dat geval tot een overtreding van artikel 9 respectievelijk artikel 11 van de Ffw. Derhalve is nader onderzoek naar vleermuizen in het plangebied in het kader van de Ffw noodzakelijk. Indien tijdens dit onderzoek vleermuisverblijven worden aangetroffen in het plangebied zullen mitigerende maatregelen worden voorgesteld om overtreding van de Ffw te voorkomen. Er zal naar worden gestreefd om het gebied op zo'n manier in te richten dat de kap van bomen waarin zich vleermuisverblijven bevinden niet nodig is. Indien dit niet mogelijk is zullen de mitigerende maatregelen in de vorm van een ontheffingsaanvraag aan Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I worden voorgelegd, om te toetsen of de mitigerende maatregelen juridisch afdoende zijn. Indien de maatregelen afdoende bevonden worden wordt de ontheffing afgewezen, omdat van overtreding van de Ffw in dat geval geen sprake is ('positieve afwijzing').

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuissoorten die in half open tot gesloten gebied foerageren. De bouw van de chalets en het plaatsen van verlichting in het plangebied kan negatieve effecten hebben op de functionaliteit van eventueel aanwezig foerageergebied van vleermuizen. Indien daarmee de instandhouding van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in gevaar komt leidt dit tot een overtreding van artikel 11 van de Ffw.

Enkele bomen binnen het plangebied zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor Boommarter (Figuur 12). De kap van bomen waarin zich Boommarterverblijven bevinden zou kunnen leiden tot het verwonden of doden van Boommarters en/of het beschadigen of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen, en leiden in dat geval tot een overtreding van

artikel 9 respectievelijk artikel 11 van de Ffw. Derhalve is nader onderzoek naar Boommarters in het plangebied in het kader van de Ffw noodzakelijk.

Mogelijk is het plangebied leef- of foerageergebied voor (tabel 1 of) tabel 2 zoogdiersoorten, zoals Wild zwijn en Eekhoorn. Indien er echter gewerkt wordt volgens een goedgekeurd gedragsprotocol is een ontheffing voor deze soorten niet nodig.

3.3.3. Amfibieën en reptielen

Het gebied is geschikt als leefgebied voor de Hazelworm (tabel 3 van de Ffw). De bouw van chalets kan negatieve effecten hebben op de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen van de Hazelworm en kan ertoe leiden dat Hazelwormen gedood of verwond worden, wat overtreding van artikel 11 respectievelijk artikel 9 van de Ffw met zich mee zou brengen. Vervolgonderzoek naar het voorkomen van de Hazelworm in het plangebied is derhalve noodzakelijk. Indien tijdens dit onderzoek Hazelwormen worden aangetroffen in het plangebied zullen mitigerende maatregelen worden voorgesteld om overtreding van de Ffw te voorkomen. Deze maatregelen zullen in de vorm van een ontheffingsaanvraag aan Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I worden voorgelegd, om te toetsen of de mitigerende maatregelen juridisch afdoende zijn. Indien de maatregelen afdoende bevonden worden wordt de ontheffing afgewezen, omdat van overtreding van de Ffw in dat geval geen sprake is ('positieve afwijzing').

3.3.4. Vogels

Er zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen binnen het plangebied.

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd. De kap van bomen dient buiten het broedseizoen plaats te vinden, waardoor er geen broedende vogels verstoord worden. In dat geval is er wat broedende vogels betreft derhalve geen sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet.

3.3.5. Overige soorten

Het voorkomen van Vliegend hert binnen het plangebied is niet uit te sluiten. Omdat oude eiken (omtrek ≥ 160 cm) gespaard blijven zal er

wat deze soort betreft geen sprake zijn van een overtreding van de Flora- en faunawet.

4. Vervolgonderzoek en advies

4.1 Vleermuizen

Er dient vervolgonderzoek naar zomer-, paarverblijven, en foerageergebied van vleermuizen te worden uitgevoerd volgens het door het ministerie geacordeerde vleermuisprotocol van Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus (versie 24 februari 2012). Dit houdt in dat er tussen mei en oktober verschillende malen onderzoek moet plaatsvinden met behulp met een batdetector met tijdverlengende functie. Het onderzoek naar verblijfplaatsen zal zich in het bijzonder concentreren op de in Figuur 12 weergegeven bomen.

4.2 Boommarter

Er dient vervolgonderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van verblijfplaatsen van Boommarter binnen het plangebied, indien er bomen met voor Boommarter geschikte holten zullen worden gekapt. Dit vervolgonderzoek zal plaats moeten vinden in de periode tussen april en juni met behulp van een boomcamera, door een deskundige die voor wat betreft dit onderzoek in het bezit is van een persoonlijke ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet. Eveneens is het aan te raden om vlak voor de daadwerkelijke kap van de bomen een tweede controle met de boomcamera uit te voeren in het geval van het kappen van bomen met voor Boommarter geschikte holten.

4.2 Hazelworm

Er dient vervolgonderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van de Hazelworm binnen het plangebied. Tijdens dit vervolgonderzoek kunnen schuilgelegenheden in de vorm van bijvoorbeeld houten platen of dakpannen worden neergelegd in het gebied, die bij een volgend bezoek gecontroleerd worden op de aanwezigheid van Hazelwormen. Het onderzoek zal plaatsvinden tussen maart en september, bij voorkeur in juni en juli⁷.

⁷ Creemers, R. en van Delft, J. 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. RAVON, Nijmegen.

4.3 Bomen

Het is aan te bevelen om er bij de definitieve inrichting van het gebied naar te streven om oudere loofbomen (met uitzondering van de Amerikaanse vogelkers) zoveel mogelijk te laten staan.